

Locuint'a Redactorului :
si
Cuncelari'a Redactiunii :
e in
Strata Morarilor Nr. 13.

Scrisorile nefrancate nu se voru
primi decat numai de la coresponden-
ti regulari ai „Federatiunii“
Artii transisi si nepublicati se
voru arde.
~~~~~

FEDERATIUNEA

Diurnalul politicu, literariu, comercialu si economicu.

Va es fi Marti-a, Joi-a, Sambata si Dominec'a, demanetia.

Invitare de prenumeratiune

la

FEDERATIUNEA

pre semestrulu II. (iul.—dec.) 1868.

Incepndu-se semestrulu II. deschidemu prenumeratiune la diurnalul nostru, totu cu conditiunile, cari se vedu in fruntea lui, si rogam pre p. t. datorii de a avea acestu diurnal, se binevoiesca a grabi cu prenumeratiunea, ca se ne potem orienta de tempuriu in privint'a nrului exemplarielor.

Redactiunea.

Pest'a, 1/13 iuliu 1868.

Reunimilu publicistu si deputatu francesu Jules Favre rosti, intr'unu discursu alu seu tienutu in anulu trecutu, urmatoriele cuvinte: „numai acea lege fericesce si are durabilitate, care stă in acordu cu stim'a poporului.“ Recunoscandu adeveretatea acestei dñe nimerite si repe lu-o mai adaugem, ca nu e tiera mai nefericita si statu mai deplorabilu, de catu acela, unde legile, nefin lu emanatiunea amorului provenit d'in sentiu de dreptate si ecuitate, si ca atari ne avendu neci unu nutrementu in anim'a poporului, nu prindu neci una radecina, ci trecu ca una sila, ca una greutate apesatoria.

I dilele trecute primu ministrul magiarilor a infatisiatu camerei unu proiectu de lege privitoriu la inamarea tierei (Wehrgesetz.) Innainte de a ne demite la analisarea proiectului amintit, se ni fia permisa a aminti unu casu, care pote servi magiarilor spre invetitatura.

Pre la 1862 erupsese in Smiru'a (Turcia) unu focu grosnicu, in urmarea carui-a una mare parte a orasului s'a topit. Dupa acestu evenimentu tristu, unu hoieriu si-cladu era-si casa (se intielege dupa modelulu turcescu: de scandure si fara neci unu fundument), si pentru ca in venitoriu se fia scutita de focu, i plesni boieriului prin capu, se si acopere cas'a cu tigle. In daru l'a facutu atentu architectulu, ca pareti, fiindu slabii si facuti d'in scandure, nu voru poti suporta acoperementulu greu, boieriului si-gat cas'a si se asiedia numai de catu cu locuint'a in ea. Dara ce se vedi, abi'e a patra d'nopte-a, ne mai potendu pareti de scandura resiste greutatei acoperementului, cas'a se ruină si ingropă pre bietulu turcu, d'impreuna cu intreg'a lui familia!

Ore nu va avea si legea armareci totu asemenea fatalitate?

Adeveru este, ca precum unu edificiu, care are fia statornicu, asemene si unu statu nu se poate constitui ca cas'a boieriului tureu, ci numai asiediatu pre basea solida, pre fundumentu solidu.

Noi privim de doi ani la lucrările magiarilor, i vedem adunandu materialu, bunu rêu, cum li vine la mana, pentru construirea edificiului, i vedem clăindu, fara concursulu celor alalte natiuni a tierei, pareti de scandure, si, ca se fia edificiulu completat si scutit de focu si apa, éca si acoperementulu turcului, armata honvediana!

Am fost totdeun'a, si suntemu si asta-di de parere nestramutabila: ca regatulu Ungariei, ca unu statu poliglotu, compusu de trei natiuni compacte si deosebite, adeca de magari, romani si slavi, nu se poate altintre radică, decat prin recunoscerea si observarea stricta a indreptatirei egale, va se dica

prin una multiemire generale, si prin concursulu tuturor natiunilor colocutorie.

Inse ce observam? Observam pre tota diu'a cu dorere, ca dreptatea acestui principiu naturalu n'a strabatutu inca anim'a magiarilor, observam, ca ei pre d'ce merge se abatu totu mai tare de acestu principiu si folosesc tote mediulocole maestrite, ca celealte natiuni se remana departate de la sanctuariulu patriei.

Incepndu de la alegerile de deputati, magarii nu s'au multiemitu numai cu sprinirea legei nedrepte de la 1848, conformu carei-a inca de pre atunci se calculase (prin nedrept'a impartire a cercurilor si defigerea locului de alegere), ca d'in sinulu celor alalte natiuni se reesa catu mai putieni deputati, — ei s'a folositi si de alte mediuloci, cari cu tota voia nu le poti numi, decat barbare: de batâi si feliurite maestrii, prin cari li-au succesi a ne elude, numai pre noi romanii d'in Ungaria in 15 cercuri cu majoritatea absoluta romana, urmarea carui faptu este: ca in dieta suntemu forte slabu reprezentati, legile se facu fara consimtirea si concursulu nostru competitente.

Mai departe functiunile, si alte beneficii a le statului suntu monopolizate de magarii; celealte natiuni suntu silite a se multiem cu sfarmaturele cadiute de pre mes'a loru, si numai candu e vorba de cuota, de dâri si alte mii de greutati si-primescu si romanii si slavii partea loru deplina; ba inca, precum am vedutu in dilele de curendu trecute in cau'sa fierberei vinarsului, in privint'a acest'a romanii suntu mai bine dotati de catu magarii.

De unu anu si diumetate jace proiectulu de lege, depusu pre mes'a camerei de catra deputatii difertelor natiuni, in cau'sa deslegarei cestiuniei natiunali; deputatii respectivi au facutu de atunci mai multe interpellari, au facutu totu ce au potutu, si ce au facutu magarii? Nimicu! Si acum'a unde stam? Éca unde: Despojati de drepturi politice-natiunali, pentru ca calcarea se fia completa si pocalulu amartriunei plinu pana la versare, éca guvernulu magiarilor vine pre fatia cu unu proiectu de lege, cu armata honvediana, prin care ni se pretinde restulu, adica cea d'in urma picatura de sangue!

Intr'o tiera constituionale ca Elvetia, Belgia, Prussia etc. institutiunea armareci generale e forte frumosa, laudabile si-si ajunge scopulu dorit, pentru ca poporele suntu multiemite si au pentru ce se-si spuma viet'a si avearea, la noi inse nu este asi. 3/5 parti a le poporatiunei gema sub jugulu apesatoriu si suprematisatoriu; 2/5 parti a le regatului Ungariei suntu condamnate a portu numai jugulu si greutatile statului, fara a se bucură de drepturile si esistint'a loru natiunale.

Suntemu omenii pacei, ne iubim patria comuna si de acea ne spunem frante convingerea: ca intre cercustările de adi una astfelu de institutiune, prescindendu de la 5—6 milione de floreni, cari s'a trenti pre fie care anu in noroiu, si ar apesa poporulu si asi se necastitu pana la sufletu, n'ar produce altu efectu, de catu una confusiune noua, una frecare viua intre rase, care pre lesne ar pot degenera in unu resbelu civilu, de care Tatalu d'in ceriu se ferescă pre toti!

Lucrulu, care nu se incepe pre cale drepta, arareori are seversire buna, dice romanulu. Detorint'a principale a guvernului si a camerei e de a deslega cu dreptate cestiunea nationalitatilor, si pornindu d'in principiulu indreptatirei egale, a multiem pre tote poporele coronei, si acesta multiemire va adauga amorulu patriei si insufletirea natiunilor de a apera institutiunile, de cari s'a bucură si cari le-ar ferici. Atunci-a guvernulu si magarii in genere potu fi

convinsi, ca neci una natiune nu s'ar retrage din gloriosulu locu alu aperarei patriei, a tronului si a monarciei, nime n'ar respinge inarmarea tieri; natiunile eliberate din jugulu umilitoriu alu sclaviei ar aduce unu contingentu de sute de mii de bravi, cari sub comand'a si drapelulu loru natiunalu ar fi in stare a apera patria comuna si intregitatea monaraciei contra ori carui dusmanu.

Dar' pana candu natiunile remanu subjugate, nepotendu-se bucură de viet'a loru natiunale, neci ca e vorba, ca institutiunea proiectata de guvernava ave vr'uu rezultatu bunu; pentru ca e lucru ne-naturalu a pretinde, ca natiunile calcate in petiore se de buna voia mana de ajutoriu impatorilor, si se puna sentinelu jugului, care le opresce si li inceca respiratiunea.

Dupa ce scimus, ca in ministeriulu comunu s'a desbatutu proiectulu inrolarei generale (pentru tota monarcia), care proiectu va fi si subternutu catu mai curendu coruprilor legalitate, intrebam: ce scopu ar ave adi institutiunea honvediana?

Resbelu nu avemu, Austria nu e amenintiata neci de o parte, apoi nice in minte nu ni vine, ca ea ar dor si se angajă de buna voia la cutare resbelu, care in cercustările presinte i-ar pot cauza una lovitura mortală. Austria are lipsa neincugurabila de pace si la ori ce evenimentu trebuie se pastreze neutralitate stricta.

Dar' se presupunem, ca Austria ar fi silita a es d'in barier'a neutralitatei, ce i-ar folosi institutiunea honvediana, precum e proiectata de guvernulu magiarilor? Nimicu! ba pre lesne s'ar pot intempla, ca i-ar cauza numai confusiune si i-ar pune numai piedece; ca-ci romanulu si slavulu s'a saturat destulu de disciplina, drapelul si comanda nemtiesca, sub cari s'a luptat secoli, si pote fi convinsu ori cine, ca nice unulu nice altulu nu astepta cu doru ca, in sensulu § 18 alu proiectului ministerialu magiaru, se se lupte sub drapelul natiunalu magiaru si condusu de oficeri magari. Apoi esperint'a ne-a inventiatu pre toti, ca, Dieu, neci de romanu neci de slavu nu se mai pote folosi nimene dupa bunu placulu seu. Cine nu crede consulte istoria evenimentelor de la 1848, si va afla, ca toti cordii si tote potecelle Carpatilor erau pline de inrolati cu sil'a.

Dar' e lipsa dora de institutiunea honvediana pentru sustinerea pacei interne? Negam! Paceala interna in Transilvania e destulu de aperata prin gensd'armeria, ér in Ungaria prin organele securitatii publice, prin asile dñsii panduri, cari, bine rêu, o sustin cu spese putine, si ar fi de prisosu a ingrena in daru bugetulu cu 5—6 milione de floreni.

Prin urmare, institutiunea de honvedi in cercustările de fatia, de interesu publicu nu este nice de catu, si asi se remane consideratiunea: ca dora guvernulu magiarilor cugeta, ca prin institutiunea acest'a se va propagă magarișinulu, — inse pentru acestu casu, noi venim a-ispune de cu bunu tempu, ca asemenei cugete sunt deserte, insielatorie, si ca cu catu actiunea este mai aspra, cu atât'a reactiunea este mai poternica.

Iagu.

Dieta Ungariei.

Siedint'a casei deputatilor d'in 10 iuliu.

Presedinte: Somssich; notariu: Csengery.

Se autentica protocolul si se cetescu scrisorile incuse, intre cari se afla protestulu Neoplantei pentru suspinderea primariului Miletics si esmiterea unui comisariu regescu; acesta plansore se strapune la comisiunea pentru petitiuni cu acelu adausu, ca se resolvesca afara de situ.

Pretiul de Prenumeratiune:
Pre trei lune . . . . . 4 fl. v. a.
Pre siese lune . . . . . 7 fl. 50 cr.
Pre anul intregu . . . . . 15 fl.

Pentru Romania:
4 galb. pre anu, — 2 galb. pre 1/2
de anu, — si 1 galb. pre 1/4 de anu.

Pentru Insertiuni:
10 cr. de linia, si 30 cr. tap'a timbrae pentru fisele care publicatue se separa. In Locul deschis
20 cr. de linia
Unu exemplar costă 10 cr.
~~~~~

Notariul casei magnatilor presinta câteva legi statorite prin acea casa; — se voru tipari si pertrata.

Popu Grideanu interpeleaza pre ministrulu de finantie, despre incasarea necuvintiosă a rescumperării urbariale.

Lónyay respunde, că fondul respectivu n'a acoperit nici pana acum rescumperarea urbariala.

La ordinea dilei e desbaterea generala despre darea venitului.

Ghiczy se dechirara in principiu pentru introducerea acestei dări, doresce numai, ca să nu se dispenseze nime de crescature si de darea comunala, si să se amendeze modulu repartirei dărei.

Nyáry inca asta drepta acăsta dare, condamna numai modulu, in care se eruia pana acum venitul.

Kerkápolyi consentește cu cele espuse de Ghiczy si cere, să se compuna unu foru nepartialu, care se cureze plansorile celor a, cari se asta vatemati prin procedură organelor finanziarie.

Lónyay apera proiectul regimului.

Deák partinse votulu separatu alu minorităti, contr'a proiectului regimului.

Lónyay vedindu, că n'are sperantia a rees cu proiectul său propune, ca acel'a să se strapuna éra-si la comisiunea finanziarie, ca acest'a să lu-modifice in sensulu dechiaratiunilor de asta-di. — Se primesc.

Presiedintele anuncia, că 48 deputati absenteaza cu concediu, in dieta inse lipsescu prese una suta; daca se voru mai departă numai 10—12, cas'a nu e capace a aduce concluse.

Cas'a impoteresce pre presiedinte, să faca dispuștiunile necesarie pentru conchiamarea deputatilor absinti.

Siedintia casei deputatiloru din 11 iuliu.

Presiedinte: Somssich; notariu: Paiss; ministri: Andrásy, Mikó, Lónyay, Eötvös, Wenckheim.

La ordinea dilei e darea castigului personalu; se procede indata la desbaterea speciala.

La §-ulu 1 face Hosszu unu amendamentu, ca darea capului in Ardeau să se sterga si să se inlocuiasca prin darea castigului personalu din Ungaria.

Hilipi Gál cere, ca acăsta dare să se sterga numai din 1 ianuaru 1869.

Csiky asta, că §-ulu 1 nu e chiaru stilisat, asièdara nu poate vota pre langa acel'a.

L. Papp se dechirara in principiu pentru amendamentul lui Hosszu, voteza inse pentru propunerea lui Hilipi Gál.

L. Tisza semte o dorere mare, pentru că ministeriul a facutu atătu de putienă intrebuintiare de „man'a libera“, ce i-s'a datu in privintia Ardeauului, ca să eexecute uniunea, ce susta in fapta si dupa lege.

Berzenczey aru fi dorit, ca ministeriul să fie remis ce-va din darea atătu de apesatoria; atătu-a facut si senatulu imperialu.

Gajzágo se semte vatematu prin imputările repetite, că Transilvania nu e in stare a si-acoperi spesele, ci Ungaria trebuie să solvesca preste unu milionu pentru Transilvania.

Popu Grideanu springesce amendamentul lui Hosszu.

Babesiu nu vre, să se mestece in afacerile ardeleanilor, pentru că cestiunea uniunei nu e deslegata, altcum pledeza pentru stergerea dărei capului.

Rannicher promite, că va respunde la esperimentatoriatul lui Hilipi Gál, la loculu si la tempulu său.

Lónyay promite reform'a dărei, prin care se va stradu si suplini darea nedrepta a capului.

Hosszu produce unu autografu alu maiestatii sale, prin care se ordinea, ca darea capului să se sterga la finea a. 1867, acum suntemu in a. 1868, si darea aceea totu n'a incetatu; se potu intemplă evenimente, cari să impedece stergerea dărei, asiè dura recomenda amendamentulu său.

La votizare se respinge amendamentul lui Hoszu. — SS-ii 2, 3 se primesc, éra-si conformu testului originalu. Votizarea definitiva se va face pojmane.

Urmeza proiectul despre repartirea, solvirea, asigurarea, incasarea dărilor si despre infinitarea tribunalelor finanziarie.

C. Tisza asta proiectul regimului forte reu, pentru că sustine organele finanziarie de pana acum si acestea constau forte multu.

Lónyay recunoscă, că cestiunea acăsta sta in strinsa legatura cu organisarea comitatelor, nu e in se de parerea, că legea acăsta să se restranga numai pre vr'o căteva lune.

C. Tisza nu asta de lipsa a acceptă organisația comitatelor, principiele incasării dărei trebue acum statorite.

Amendamentul lui Tisza se respinge.

Una desbatere mai lunga s'a incinsu la §. 14, care dispune, ca in casulu, candu darea nu se va

solvă la tempulu său, să se solvesca $\frac{1}{2}$ cruceriu cameta de intăriare.

Halász propune, să se eliminate acăsta dispuștiune, pentru că contiene in sine usura.

Borlea: Oa. casa! Eu inca amu facutu unu amendamentu pentru eliminarea §-iloru 14 si 15 si l'am predat in scrisu, pentru că in anii 1860 si 1861 tote diuariile, mai fără exceptiune, parte in articolii conducatori parte in corespondinție de prin provincie, s'au dechiarat, că dăriile sunt atătu de mari, in cătu nu se potu suporta si pentru amortisarea detriilor trebue atacatu capitalulu, si diuariile au avutu dreptu, pre cum aru avă si acum, daca aru repetă totu aceea, căci dela 1861 incoce tier'a n'a devenit mai avuta; cu tote acestea darea pamentului si a caselor s'a urcatu, si s'au primutu timbrulu, darea de consumu, monopolulu tabacului etc, pentru că se dicea, că aceste sunt neincungiratu de lipsa, spre a acoperi spesele tierei. Acăsta afirmatiune numai atunci aru fi rectificata, daca s'ar fi pertratata mai nainte bugetulu, ceea ce s'a si urgitu d'in partea noastră, dar ceea la parte a refusat-o. Eu nu vedu nici necesitatea nici motivele, de a impune seraciei si misericordiei una noua dare, căci ce va să dică altă incasarea cametelor de la cei ce nu potu solvi la tempulu său. Scim pră bine, că clas'a cea seraca nu si-pote solvi punctual darea, apoi e destula dauna pentru respectivii, deoarece se ordinea executiunea contr'a loru, nu e de lipsa a mai trage de la ei si camete. Comisiunea centrală inca cere, ca acel'a să solvesca camete, care d'in „vin'a propria“ n'a solvitu darea. Dar cine va decide, că respectivulu n'a solvitu darea fără, său d'in vin'a propria? Organele finanziarie. Acum scim, cum procedu acestea cu poporul, si credeti-mi, că de si i-ati imbracatu acum in vestimente magiare, ei au ramas totu eci veci.

Restantele va afirmă totu de un'a, că nu e vin'a lui, daca n'a solvitu; finanziul va sustine, că n'a solvitu d'in vin'a propria, si asiè va trago dela 10 fl. cameta de 5 cr., ceea ce in sine nu e multu, dar omului seracu totu i-cade greu. Pentru că să scape de acest'a va recurge la diregatoria superioara, va perde una dî amblauda in susu si in josu, si va solvi vr'o 2 fl. pentru recursu. Dar cine va perde o dî si 2 fl., pentru că să crute 5 cr.? Astă dăra finantii potu impune cametele de intăriare, cui vreau.

Potu va dico cine-va, că acăsta procedura va frange cerbicos'a unui-a său altui-a, dar casuri de aceste s'au intemplat si sub Bach si Schmerling, si totu-si acea sistema batjocurita n'a cutedat a introduce atare procedura. Oa. casa! Se nu simu mai bachisti de cătu Bach, si să nu ingreunâmu sarcinile poporului, care acceptă usiorare de la dieta, căci prin acăsta statul său nu va ave folosu de locu, său numai forte putienu. Recomand dăra amendamentul meu atentiei on. case.

C. Tisza partinse proiectul regimului, pentru că de si sub Bach si Schmerling n'au esistat atari camete, dar au esistat executiunea militaria.

Simonyi sustine, că prin atare procedura statului face numai speculatiuni pre contulu seracilor, si apoi daca unulu său altulu nu vre să solvesca, atunci se ordincea executiunea contr'a lui, fia aceea civila său militară, e totu un'a. Sum'a dărilor directe face 54 milione, prin cametele proiectate s'ar immulți cu vr'o 3 milione, prin cele 12%, cari se voru remite celor, ce anticipateaza darea, venitul statului scade cu 6 milione, si va scăda in totu casulu, pentru că 12% procente facu una suma insemnată si asiè totu omulu va staru, să solvesca nainte.

In asemenea sensu vorbesce Csanády, Hoffmann si Vladu. — La votizare se primesc §-ulu cu una mica modificatiune.

Urmeza §-ulu 15.

Jos. Hodosiu (strigări: mane, mane) daca onorabilă camera doresce inchiderea siedintiei, si nu voiesce continua rea discutiunei —

Presiedintele: Placa, placa, continuâmu.

Jos. Hodosiu. Mi ieu voia a face unu amendamentu la §-ulu 15, din proiectul de lege, ce-lu discutâmu acumu. — Amendamentul meu este, că in loculu celor duos renduri de la incepertul §-ului să se dice: „Care dupa espirarea entalului in 15. dile nu si-ar' respunde contributiunea, acela-a“ etc. ea in testu.

Onorabila camera! Amu audîtu dîndu-se, că si sub sistemulu lui Bach si Schmerling s'ar' fi platit cameta de intăriare de la darea directă, cu alte cuvinte, că daca cineva n'ar' fi respunsu la tempu darea directă, ar' fi trebuitu să platesca asiè numită cameta de intăriare (Verzugszins). So negu acăsta pentru că dupa darea directă, io sciu că astfel de camete nu s'au platit niciodata. (Sontag Pál: vorbesci d'in propri'a esperintia). — Da, vorbescu d'in propri'a mea esperintia. — Dlu deputatu Sontag, pote să ai alta esperintă; si aci nima nu poate fi mai competente de a ne dă deslucire, de cătu dlu ministru de finantie; pentru aceea io rogu pe dlu ministru, că d'in acele multe regulaminte de dare de sub sistemulu lui Bach său Schmerling căte s'au votat in acăsta camera, d'ar cari cei mai multi nu le cunoscem, pentru că nu ni s'au impartasit — d'in acele regulaminte dîne se ne arete, de este vre-o astfel de dispuștiune prin care s'ar' ordină a platit cameta de intăriare dupa darea directă; io pana atunci sustin negatiunea mea. — Sciu bine, că s'au platit camete de intăriare, dar' aceste s'au platit dupa dăriile indirecte, si cumu? asiè că mai

antău te admonă si ti punea termen de 30. de dñe, si numai dupa trecerea acestui termen era detoriu a plati percente de intăriare.

Asiè dar' bine vedeti dloru, că noi aducem legi mai aspre pentru poporul, de cumu a fostu regulamintele de sub sistemele trecute. In §-ulu precedinte, care io nu l'amu votat, s'a hotarit cameta de intăriare si de la dăriile directe; acum e vorba să dâmu termenul pentru respunderea astor-feliu de camete. Daca la respunderoa a ori ce detoria se pune unu termen ore-carele, atunci eu atătu mai vertosu este a se punu detori'a cea mai grea, éra nu a o restringe acest'ala unu termen atătu de preclusivu cumu o face §. 15. din testu. Daca in §. 13. se dice, că se primesc platiri partiali, éra in §. 16. se dice că se primesc si anticipatiuni pe mai multe cuartale inainte, atunci potem presupune, că statul va potă dobândi d'in aceste anticipatiuni atăta, cătu pote ar' perde cându-ne-va nu ar' respunde darea nici in termenul de 15. dile puse de mine.

Dreptu aceea recomandu amendamentul meu atentiei camerei, si me rogu să binevoiti a lu primi.

Se voteaza si se primesce testulu originalu.

La §-ulu 16 propune Vályi, ca celor ce se binevoiu darea inainte, să li se remita $\frac{1}{2}$ cr. pre hui (Strigări in drept'a: să remana!)

Csanády: Nu e nimicu mai usioru de cătu strigări, să remana, si mai vîrtoșu, cându e vorba de cestiunile cele mai importante. De un le va suplini ministrul deficitulu de 4%, pentru că e de prevedutu, că toti cei avuti voru solvi dăriile inainte, fiind că in comerciu nu capeta mai multu de 8%.

C. Tisza plerandu pentru eliminarea acestei dispuștiuni, dîce că Csanády vorbesce astu-feliu numai pentru ca să capteze binevoiunt'a alegatorilor.

Csanády replica, că partita regimului nu se ingrijesc de interesele poporului (Sgomotu mare). Presiedintele indrumaza la ordine pre vorbitoriu acest'a repetiesce cuvintele de mai nainte, in urma aceea se nasce tumultu si mai mare, in cătu abie se poate face votisarea, prin care se primesce §-ulu 16, si se inchiaia siedintă.

Despre sinode, cu privire la Romanii gr. catolici.

V.

„Voi (creștinilor sunati) giuțe și preoția imperiale.“ I. Pietr. 2, 9.

Ajungeam in sîrulu cercetărilor nostre pana punctulu, unde dupa promisiune avemu să atingem unu problem'a cea mai delicata, parteciparea laicilor la sinode. Daca unde-va, apoi la judecarea acestei intrebatiuni e opu ca omulu să se desbrace inca inainte de orice idee preconcepute si se privesca lucrul singuru numai prin ochiul adeverului necuprinsu de cetăția preoccupatiunei intreparte său intr' alt'a. Astă ne vomu strădui noi așa in scrierea celor urmatorie, si astă ne rogăm să binevoiesca a face cu noi d'impreuna si cititorulu.

Ci pentru mai bunu temei, să se pretramitem neseară mominte dogmatici-juridice.

Beserică creștina catolică e o societate legală. In dins'a poterea ori potestatea nu e depusă in comunitatea intregă, nici s'a sternit cumădă desvoltatua acea potere numai faptic si pre incetul cumu stă acestă despre societăția civilă; ci Ministerul intreține potere beserică, a magisteriatul său investitării, a ministeriului și a regimului o deosebită si incredintă singura numai apostolilor si prietenilor urmatorilor loru si impotritilor acestor. Asiă dăra amesuratua acestei investiții si legi fundamentală a besericiei creștine catolice esiste in dins'a o stare de omeni desclinită, intru carea potere beserică se straplanta in ordine neprecurmata, o stare, nu ereditaria, ca a Levitilor din testamentul vechi, nice stare castica, de orace pasărea in acel statu nu e oprita nemerui, daca numai vocea lui laică, esaminarea antisturilor besericesci si moniul comunei credintiosilor marturisesc in unitate pentru chiamarea lui.

Inse acăsta potere tripla e data clerului in părțile domnului asupră turmei supuse (I. Pietr. 2, 10) prin urmare nici nu pentru sine, său pentru folosiu propriu, ci pentru beserică; corpul credinciosului său nevediu, Domn dieu omulu, să compre in totalitatea credintiosilor si in care clerul nu mai membrele principali le formedia. De unde reia, că in vietă a acestui corpu, pre cumu comunitatea intregă, asiă si fia-ce membru singurul in parte pot ave si are asupră administratiunei poterii besericesci o inriurintă anumita, acarei măsură determinată, său a o mari aterna in cele din urmă mai de la voia lui. Si anume, in cătu pentru potestatea de a inveni a invenită, afara de beserică investitorii său docintă (ecclesia docens) fia-care creștinu ca de familia, ca scriitoriu si ca investitoriu, dupa misiunea sa poterilor si a impregiurărilor sale, potrebe cuvenit, exemplu si scrieri coloquii la respondere filosofiei creștine, a scienciei creștine, a evangeliului, ca coloquii au si fostu sprințite si au secerat toate ună recunoscintă cuvenita din partea besericelui,

spre ce ne dău dovedi și în secolul nostru d. e. adunările invetiaților catolici din Germania, cari se tineau și mai demulte ori pre anu în obieptulu cestuiilor besericesci, sociali pendinti, si cari în partea loru cea mai mare sunt compuse din lumeni. — Mai incolo în beserică toti creștiosii se săntiesc de medularie viu ale lui Christosu, si în acestu intilesu toti dobândesc ore-care demnitatea de preotia spirituală. „Voi (crestinilor) suntem poporul sanctu, preotia imperială,” dice santul Petru. Ci astfeliu era-si tota comună credintiosa si fia-care membru alu ei participa din potestatea ministerului, asiā cātă prin comuniunea rogatiunei, in rugele pentru cei vîi si pentru cei morți, la proaducerea jefei cei necruncute, cu unu cuventu la sierbitiul domnedieescu, deci numai preotulu implinește funcțiunile esterne, spiritualminte insc fia-care credintiosu, fiind de facia, funcțiunea si colucra aievea la tote misteriole si acțiunile sante. — In urma ce se tiene de potestația regimului, la disciplina besericesca esterna, si inca la ramurile ci cele mai multe, laicii crestini asidere, tot-de-un'a si pretotindeni au luat parte cuvenita, er mai alesu: la administrarea averei eclesiastice, la chivernisirea asidiamintelor si la conferirea deregatorieilor besericesci, care din urma imparătăre după impregiurări, acusi s'a manifestatu prin achiamarea poporului, acusi prin alegerea clerului si si a poporului impreuna, acusi era prin contielegere imprumutata intre beserică si principale tierei, cumu si prin presintarea facuta de căra patronii seu tutori besericesci.

Aste sunt momintele, cari nu e értatu sē le pierdemu nice pre unu minutu din vedere, daca nu voimu sē cademu in periculu de a dă o judecata stangacia despre pusetiunea, ce o ocupă lumenii in societatea besericesca crestina; si aceste-si mominte trebuie sē ni se legane neincetatu inaintea ochilor si atunci, cāndu e vorba despre participarea laicilor la sinode.

Dar aici, de-o-race adi nu se mai vedu nici baremu mai raru laici siediendu prin sinodele besericei catolice, nesintintu se va steru in fia-cine intrebarea: daca preste totu, au luat vreodata laicii parte la sinodele crestine catolice? Se vedem!

Inainte de tote ce se tiene de participarea statului la conciliile ecumenice, lucrul e constatatu si nu sufere nice o indoela. Pentru cā incepdu de la antâiul conciliu ecum. din Nice'a, la carele aflâmu, cā a fostu de facia imperatulu Constantino celu mare cu curtenii sei, de la celu din Calcedonu, in actele carui se citescu din statulu laicu: imperatulu Marcianu cu Anatoliu magistrulu militie, Paladiu prefectulu pretoriului, Tatianu prefectulu cetății si alti lumeni nobili, — pana la celu din urma din Tridentu, la carele potentatii Europei catolice se presintara prin ablegati; mai nici unu sinod ecumenicu nu vei gasi, la carele multu pucinu sē nu fia intrevenit principii crestinatâii. Si acésta nu ca sē judece despre credint'a si moravurile crestine, care lucru se tiene numai de cei ce sunt inventati cu acésta potere in beserică, ci pentru intrebatiunile, ce atingeau pacea publica a poporeloru si starea politica, cumu si pentru ca sē grigesca de securitatea parintiloru si decretele concilaru eu auctoritatea loru sē le proptesa; astfeliu, in cātu din aceste cause si pre urm'a ataroru fapte istorice pap'a Benedictu XIV. (De synod. dioeces., lib. III. cap. IX.) nu se indeosec a dechiară, precumcā e forte cuvintiosu, ca domnitorii, seu insi-si seu prin ablegati sē onoreze cu presint'a loru conciliile ecumenice.

Mai pucinu e generalu acestu usu in privint'a concilielor particularie, adica: natiunale, metropolitane si diocesane. Nu ne-lipsescu in se exemplu nici pentru aceste.

Si mai antâiua daca e sē vorbim despre conciliile natiunale si in cari se infacișie din beserică din toate provinciele locuite de o natiune, noi era-si ne indreptam privirea bucuriosi cātra evulu mediul, cu atâtua mai bucuriosi, cāci catolicitatea si spiritul besericescu alu asidiamintelor depre atunci credemul nimene nu le va trage la inlocu. Asia dara sē cautâmu impregiuru de noi si sē vedem, ce vomu astă in acel seculu, ce s'ar referi la obiectul nostru? Vomu astă mai pre tota pagin'a analelor francescii inainte de tote asiā-numitele sinode regesci (synodi regae), in cari episcopii imperiului ca consiliari de statu ocupau locul primu, era dupa dinsii urmă comitii, baronii si celialtii notabili, si in cari sub presedint'a principelui tierei se pertractau afacerile statului si ale besericei la-olalta. — Dara decumva aceste adunări de arhiecrei si optimati fransi, tinute in trebile civile si besericesci din imperatia, i-s'ar pară cui-va mai departate de conceptulu sinodelor nostre besericesci, de cātu sē se pota face vr'o asemenare cu ele predreptu: eu placere i citam o alta fapta totu din acele tempuri. In epoca carolina adeca gasim mai multe sinode de acele-a, introduse inca depre tempulu santului Bonifaciu, apostolul Germaniei, cari au fostu sinode regesci si besericesci de odata, si pre cari Binterim (in

pragmat. Geschichte der deutsch. Concil., tom. I. pag. 104), nimeritu le-numesce sinode mestecate (synodi mixtae). Care era form'a acestor sinode? Cine se adunau la d'inselu? — Cumu, in ce chipu si despre ce se svatuia? Respusu: membrii sinodului se impartau de comunu in doue cete (turmae), a besericanilor si a lumenilor, dar une-ori si in trei clasi, d'intre cari in cea de antâi si cideau archi-si episcopii cu cei-alti indreptăti din clerulu de miru, in cea de a doua archimandritii seu abati cu calugari mea, era in a treia, nobilimea. Fia-care ceta se ocupă de lucrurile sale desclinitu in camere si sedintie deosebite; era spre deciderea causalor esterne-besericesci, seu cari atingea de asemenea statulu si beserică, se concentrău si uniau pentru a se svatu in comunu ambe, respective tustrele cetele. Si asemeni decrete seu capitularie besericesci (capitularia ecclesiastica), privitorie la lucrurile cele din afara si temporali ale besericiei, pre urma dupa episcopi le intariau prin subserierile loru si regle cu optimati lumeni. — Atare sinodu natiunale a fostu celu mare in Aachen in 802, in Mainz in 813, in a carui din urma precuventare se dice: „De ora-ce in numele Domnului incepem a pertracta in comunu despre starea relegei cei adeverate si de odata despre bincle si cultur'a poporului crestinu, se cuvine, cā d'in colegiul nostru comune alu pretilor si laicilor sē facem trei despartimente, pre cumu si mai nainte amu facetu.“ (Schannat, concil. German. tom. I. pag. 405.) Totu de acésta soiu au fostu conciliu din Mainz tienutu in a. 852, din Aachen in a. 860, si altele. Era inca inainte de aceste sinodulu celebrat in Liptin'a sub s. Bonifaciu in 743 aferma in data la inceputu: „cum cā toti onorati lui Domnedieu preoti si co-niti, cumu si prefeetii, in acestu conventu sinodalul din Liptin'a, tienutu in prim'a Marte, au intarit cu unanimitate otarile sinodului de mai inainte si au promis, cā voru sē le primesca si observe.“ — Fia destulu atât'a despre sinodele natiunale.

(Va urmă)

Cuventarea deput. Popoviciu Deseanu tienuta in sedint'a din 27 iuniu.

On casa! Eu nu partinescu testulu proiectului de lege, si dorescu, ca punctul acesta să se eliminate de totu. Nu potu fi de una parere cu acei domni, cari vreau, ca timbrele si asiā destulu de grele, acum sub constitutionalismu sē le faca mai apesatorie, de cum au fostu sub absolutismu. Ministrul absolutu de finantie a scrutat tote fantanele, din cari poto storice dela noi ore-care venitul; de siguru a cunoscutu elu forte bine si causele divertiale, din cari inca aru fi storsu venitul, dar n'a cutedat a vatemă autonomia besericei.

Paragrafulu acesta, deca va remană asiā, vatemă autonomia besericei, pentru cā pertratarea causalor divertiale se tiene de dreptulu avituu alu besericeor respective, si eu cred, cā fāră inviorea besericeor nici legalitatea nu poate fi dela ele acestu dreptu. Toamna pentru aceea aru fi nedreptate mare, a impune besericei sarcine, candu ea nu se bucura nici de unu beneficiu din partea statului, cāci beserică gr. or. nu capeta de la nime nici unu crucieri, si noi abe suntemu in stare a sustienă consistoriulu. In beserică gr. or. osiste in adeveru una tacsa, ce o solvesu partidele pentru sentinta, cu scopu de a sustienă prin aceea cancelari'a; eu intrebui in se, unde e egalitatea, deca credintiosi besericei gr. or. sunt oblegati a solvi indoitul, cāci pre noi ne constringu, sē portâmu si spesele besericei si ale statului. E diferenția mare intre judii solvitu prin statu, si intre tribunalulu, pre care abe lu-sustiene beserică. In beserică protestanta aducu sentinta judi lumesci, solvitu de statu; asiā dara e justu, ca sē se rentoreca statului spesele, ce le face pentru tribunale; acolo in se, unde statulu nu solvesce nimicu, e lucru naturalu, cā nici nu potde pretinde nimica inapoi.

In decursul acestei diete s'a intemplatu, cā fiindu in interesulu statului sustinerea tribunalelor opidane, statulu a afiatu de justu, a participa la spesele acelor'a, pentru cā din timbrulu respectivu statulu inca capeta partea sa corespundatorie.

Deca s'ar dispune in paragrafulu acesta, ca statulu să deo besericeor ore-care ajutoriu pentru timbrele, ce incurg in procesele divertiale, n'aslu avy nimicu in contr'a proiectului, atunci aslu fiu asigurat, cā ta cesele ce le solvesc partidele, remanu la beserică: dar fiindu cā tribunalele besericesci nu nici unu venitul, si beserică nu si-pote tienă advocatu si notariu, e lucru chiaru, cā beserică nu pota esiste fără tacă a aceea, ci i-o neincungiratu do lipsa. Asia dara pre bas'a egalitatii aslu dor, cā pre cum pana acum, asiā si in viitoru, procesele divertiale sē fia scutite de timbru. Me alaturu dara langa amendamentulu lui Tincu, si me rogu, ca in totu casulu sē se faca deosebire pentru beserică gr. or., cāci acésta nu capeta nici unu ajutoriu de la statu.

Ce se tiene de partea a dou'a a propunerei comisiunei centrale, acésta au chiarificat-o pre deplinu antevorbitorii mei. Atât'a numai voi sē dicu, cā aru fi una nedreptate, deca noi amu solvi timbrulu pentru cause, cari dincolo de Lait'a sunt scutite de timbru.

Transilvani'a.

Brasovu, 8 iuliu n. Asta-di pre la 10—11 ore inainte de amedia-di fiscalulu districtualu, inso-

tîu de patru asistenti, calcandu locuint'a dlui redactoriu Jacobu Muresianu si visitandu-i tote hârthiele, ceru de la elu mai cu de adinsulu si mai cu forța manuscriptulu originalu, dupa care se publicase in „Gazeta“ pronunciamentulu de la Blasius din 15 maiu; tot-odata i comunică citatiunea peremtoria inaintea tribunalului criminalu octroatu, precum se scie, la M. Osiorhei. Citatiunea ii pune terminu pre 13 iuliu a. c., adeca preste 5 dîle! Aceste terminu scurtu, cum ai dice ostasiescu, vi spune totu, vi ilustra si areta la lumin'a dilei puse-tiunica publicitatei nostre in Transilvania; era cumcā pronunciamentulu este persecutat in modulu acesta, vi areta era-si curatu pu-setiunea natiunei romanesi din Transilvania. Cugetati bine la starea lucerului. Unu tata la 7 princi, cu servitu de 31 ani pre carier'a invetiamentului si de ani 18 pre a publicitatei, stă asta-di aproape de usi'a temnitiei, in periculu de a-si imormentă totu trecutul său nepetatu, in periculu de a fi restiguitu elu unulu pentru toti. Acuma sē vedem un le suntu urditorii si subscriptori, precum si incuiiutorii pronunciamentului; sē ve lemu cine va sterge lacrimile familiei lui Muresianu si cine-i va alină dorile, sē se vedia unde este solidaritatea cea multu avertata!

Tipografi'a lui Gött inca fu calcata, totu din cauza pronunciamentului.

Coresp.

ROMANIA.

Circulare cātre toti dnii prefectii din tiera.

Domnule prefectu.

Cunosceti motiunea prin care majoritatea Senatului a votu sē determine caderea ministrerului.

Domnule prefectu, da si este in datinele regimului parlamentar, ca crisele ministeriale sē nu ha provocate de Senat, cāci ratiunea lui de a fi este din contr'a de inlatura, pe cātu se pota, asemenea crise, er' nu de a le provocă, totu-si inse, fiind cā acea motiune contineaza acuzaile cele mai violinti contr'a ministerului, elu n'a voit uici macaru unu minutu se remane la potere, lovita de asemenea acuzaři si-a datu demisiunea.

Adunarea deputiloru ina gasindu-se in se-si atinsa in prerogativele sale de atitudinea luata de cātre Senat, nu numai cā si a facutu iustitie, protestandu contra procedârile Senatului, daru a datu si deplina satisfactiune ministerului invitandu-lu de a consiliu Tronulu, sē nu-i primeasca demisiunea.

In urm'a unui asemenea votu lucerul era judecatu, si definitivu judecatu, cāci, nici o stantia nu pota fi mai superioara Adunării deputatilor, de cātu totalitatea colegiilor electoralui. Asia daru, domnule prefectu, de asta data, disolva-re Senatului nu este unu apelu, ce poterea executiva face la tiera in contr'a represantilor natiunei, cāci corpulu legiuitoru, care represinta, mai complexu natiunea, s'a pronunciati intr'unu modu categoric pentru ministeriu, ci pentru ca prin nouile alegeri sē se puna in armonia Senatului cu Camer'a deputatilor, fāră de care Statul roman ar' ceda in paralisis, daca nu in descompunere.

Am dîsu, domnule prefectu, ca poterile Statului sē se puna in armonia, cāci aceea discordia intre Senat si Adunarea deputatilor s'a manifestatu in totu cursulu sesiunii trecute, si acesta cu mare prejudiciu alu binelui publicu.

Pentru ca nu cumu va sē remana cea mai mica banu-e la, cā acésta discordia esista si intre clasele societății, cari alegu Senatului si restulu natiunii, amu luat pena, ca sē atragu atentia dvostra asupr'a acestei importante impregiurări. Nu domnule prefectu! Daca interosele in România sunt diverse, ca in tote societățile, ele in se, nu suntu de natur'a loru inamicu, ca astu-feliu sē fia fatala, in lupta intre dinsele. Nationalitatea, libertatea si dinastia domnitoria suntu credintiele fondamentale ale toturor stratoror socialie, suntu paladiulu toturor intereselor legitime, adeveratu romane. Daca daru majoritatea Senatului disolvatul a resuflatu tendinție, aspiratii altele de cātu acelle ale majorității Camerei deputatilor, caus'a trebusu cautata aiurea de cātu in voint'a majorității colegiilor ce tramit pe senatori. Intr'adeveru, dle prefectu, Senatul fiindu la noi o instituție nouă nu nu traditiunale, patiu n'sau petrusu de importanta lui in functionarea mecanismului constitutional; pe dealta parte, Camer'a deputatilor prin atributiunile budgetare, exclusivu rezervate ei, avendu o mai mare actiune a supr'a guvernului, tota activitatea natiunale in alegeri s'a concentrat in colegiurile, ce erau chiamate se deo deputati, dându o atentie distrata in ceea ce privea alegerile senatorilor.

Eca, domnule prefectu, adeverat'a causa, pentru care s'a gramadatu in Senat opinioni, simtieminte si interes, cari nu mai sunt aceleia ale natiunii si cari prin urmare nu trebuie sē se mai strecore si se mai figureze in corpurile nostre legiuitorie, de cātu spre aducere anintre.

Daca Senatul nu pot ave alte tendintie, alte simtieminte, de cātu aceleia cari domnescu in intreg'a natiune, elu, in se, are o misiune diferita da aceea a Camerei deputatilor; cāci, intr'altu felu legiuitorii Constituentei ar' fi facutu o inedita intrebuintare de fortele natiunali, pentru acela-si obiectu, ceea ce n'a potutu fi. Acesta misiune n'o potem gasi, studiandu traditiunile nostre natiunali; cāci, cumu scimus toti, Senatul n'a existat in România, si prin urmare, trebuie sē cauta caracterul in tierile de unde l'amur imprumutat. In tote acele tieri rolul Senatului este d'a moderă age-

